

פרק כד:

מאבד עצמו לדעת לענין הזכרת נשמות והפטרה

שו"ת "מהר"י אסאד" יו"ד (סימן שנ"ה) נשאל, מי שיש אומדנא לחושדו שאיבד עצמו לדעת אם שרי להזכירו בהזכרת נשמות עם שאר המתים, או יכולים קרובי שאר המתים לעכבו והשיב, פשיטא מילתא להתיר ע"פ שני טעמים, א. לדעת החת"ס יו"ד (סימן שכ"ו) כתב, שדנים אותו לזכות ע"פ חזקת כשרותו ותמורתו דמעיקרא, ולא דיינינן ליה כמאבד לדעת. ב. במקום שאין הפסד לאבלים, יכול הבן לומר קדיש עליו להצילו מרדת שחת, כמו שעשו ר"מ ור' יוחנן לאחר כמבואר במסכת חגיגה (טו, א) וכו'. וה"נ לענין הזכרת נשמות שרוצה אשתו לפסוק בעבורו ס"ת מהודר לבית הכנסת.

והנה הרוקח (סי' רי"ז) מביא ראיה על הזכרת נשמות שפוסקים צדקה עבורם וזה מועיל למתים וז"ל: כי החי יכול לבקש להקל דין המת כבוד על אבשלום, וכו' יוחנן על אחר. אבל אם נתן בעבור רשע אין מועיל וכו'. וזה צ"ע ואין לו מובן, דהא אבשלום ואחר רשעים היו א"כ ראייתו שהקדים סותר דין זה בתוך כדי דיבור. מיהא נידון הזכרת נשמות על מאבד יש לדון ק"ו כיון ש"הרוקח" ילף לה מאבשלום ואחר, והרי אחר מפורש במסכת חגיגה (שם) שלא היה לו חלק לעוה"ב, הועילו לו החיים להביאו לחיי העוה"ב, ק"ו במאבד לדעת שלא מצינו בשום מקום בדברי חז"ל שאמרו אין לו חלק לעוה"ב, שפוסקים צדקה עבורו בהזכרת נשמות בתוך שאר הנזכרים ומועיל לו, ואין זה גנאי לחיים כלל ואדרבא שבח וזכות הוא להם בכלל גמ"ח שעושים עם המתים.

בשו"ת "דודאי שרה" (סי' ל"ט) כתב: דאין מונעים ממאבד עצמו לדעת שום תפלה, ובכל ז' אדר שבתפילת אל מלא רחמים שמזכירים

שמות הנפטרים, ראוי ג"כ להזכירו, כי מה שנוגע לעניין תפלה עבור נשמתו אין מונעים ממנו דבר, שאפשר שהתפלה תועיל לעשות לו טובה והטעם כתב, ע"פ "מדרש תלפיות" שאף מי שאין לו חלק לעוה"ב, היינו שאין לו חלק בפני עצמו, אבל מ"מ הוא ניזון ונהנה מכמה אוצרות של צדקה הגנוזים לאותם שלא זכו, כעני שאין לו מה יאכל וסמוך על שלחן חבירו, וא"כ תפילתו תועיל לו לזכות באוצרות הנ"ל.

בשו"ת "חת"ס" אהע"ז (סימן ס"ט) כתב, שאין מונעים כל דבר שהוא תיקון לנשמתו וכן כתב "מהר"י אסאד" שאין גנאי לשאר הנפטרים להזכיר אותם עמהם, כמו שאין גנאי לצדיקים במתתם לעבור דרך גהינם להעלות נשמות הצדיקים.

שו"ת "ציץ אליעזר" (ח"ו סימן מ"א פ"ד סעי' ב') כתב, שיש לערוך אזכרה ולומר קדיש. ועיין באריכות בנידון זה בשו"ת "יביע אומר" (ח"ד סימן ל"ו).

ב"פתח הדביר" (ח"ג סימן רפ"ד סע"ק י') דן. אם אומרים הפטרה במאבד לדעת וז"ל: אם אומר הבן הפטרה בצבור לעלוי נשמתו, או דלמא רחשיב כשאר דברים שאין נוהגים בו. והביא את ה"חתם סופר" דלעיל שאפשר לומר קדיש במאבד לדעת. וכן איתא ב"מעבר יבק" (מאמר ג' פכ"א) וז"ל: ועל רשע שמת טוב להתפלל עליו ולעשות צדקה לכפרת נפשו, אפילו אחר י"ב חדש בכל חדש בפרט בסופו, שאז גורר הדין במעוט הלבנה וכו'. וכן מתפללים לפני שבת וראש חדש על אותם שלא שמרו שבת ויום טוב כהוגן וכו'.

ומסים ה"פתח הדביר" שם. הרי פשיטא ל"מעבר יבק" דאפילו רשע שמת ברשעו שנאמר עליו "ואשם לא תכבה". אפ"ה מצוה להתפלל עליו שיהיה לו מנוחה, וכ"ש הבן על אביו כדחזינן גבי ר"מ שהתפלל על רבו והעלה עשן מקרבו. ומזה יש ללמוד לאמירת ההפטרה בצבור, שאפילו על מאבד לדעת שפיר דמי לומר עליו ההפטרה לעלוי נשמתו, ולבקש רחמים להעלותם מהגהינם ויהא להם מנוחה, וכן לעשות עליהן כל תקוני למודים הנוהגים בכל מתים. ונראה לי שיש לו לבן להוסיף למוד ביתר שאת במאבד לדעת וכיוצא טפי מאחריני, שהרי

ה"מעבר יבק" כתב, שאפילו לאחר י"ב חדש ראוי לתת צדקה לכפרת נפשו של רשע, וגם באמירת קדיש הוסיף ה"חתם סופר" לומר י"ב חדש ומזה יקיש המעיין לכל דבר שהוא עלוי ותקון לנפש המת, שראוי לכן להתאמץ הרבה להוסיף עליו יותר משאר מתים, ותהוי ארכא לשלותיה מנוחתו כבוד.

מבואר מדבריו, שהתיר לומר ההפטרה וכל הדברים המעלים את נשמתו, ולדבריו אדרבא יש להרבות בזה יותר מעל כל מת אחר.

אוצר החכמה

אח"י 1234567

פרק כה:

מאבד עצמו לדעת לענין אם יש לו חלק לעולם הבא

משפט זה השגור בפי כל: "המאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא". אינו ברור כלל וכלל, וכבר התחבטו המפרשים בחיפוש מקור למימרא זו, ושאלו על כך. וזאת מפני שלא מצאו בבבלי ובירושלמי בתוספתא מדרשים כהאי לשוןא.

"התוספות יום טוב" כתב מקור על פי המשנה בסנהדרין (פ"י, מ"א) ואלו שאין להם חלק לעולם הבא, שלשה מלכים וארבעה הדיוטות שלשה מלכים... וארבעה הדיוטות בלעם ודואג האדומי ואחיתופל וגניחזי. עב"ל המשנה. וביאר, ואחיתופל לא אתפרש בגמ'. אבל נ"ל מדכתיב: (תהילים נ"ה-כד) "אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך". ודרשו בגמ' על דואג ואחיתופל, מכלל דשויים הם – ואפשר לי עוד לדרוש דכתיב: (שמואל ב, יז-כג) "ואחיתופל ראה כי לא נעשתה עצתו ויחבש את החמור ויקם וילך אל ביתו ואל עירו ויצו אל ביתו ויחנק וימת ויקבר בקבר אביו". מה הריבוי של וימות מספיק היה למקרא לומר ויחנק ויקבר, אלא דמית מיתה שניה לעוה"ב.

מבואר מדבריו, שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב וזה הפירוש "ויקבר וימות", ויקבר בעוה"ז וימות לעולם הבא.

ה"תפארת ישראל" (שם סע"ק י"ב) כתב: ואפשר דלהכי אין לאחיתופל עוה"ב מדהמית את עצמו. וכדמרגלא בפומיה דאינשי "דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב.

בשו"ת "טוב טעם ודעת" (סימן רפ"ה) כתב: דמזה שהגמ' לא פירשה מדוע לאחיתופל אין לו חלק לעוה"ב. משמע, שידוע היה

לחז"ל שמאבד עצמו אין לו חלק לעולם הבא. ולכן על כולם שמתו מיתת כל אדם, ורק מעשיהם גרמו להם שלא יהיה להם חלק לעולם הבא הוצרכה הגמ' לפרש מדוע, אבל אחיתופל שנאמר אצלו חטא מפורש "ויצו על ביתו ויחנק וימות ויקבר". שהוא בכלל מאבד עצמו לדעת לא הוצרכה הגמ' לפרש, משום שידוע הדבר שאין לו חלק לעולם הבא.

"פני יהושע" למסכת ב"מ (נט, א) בד"ה "ואמר מר זוטרא". למד בדבר פשוט שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא. והוכיח שם שגם המלבין פני חבריו אין לו חלק לעוה"ב.

ה"חזקוני" עה"ת על הפסוק "ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש" כתב: פרש"י: השופך דם עצמו. כלומר, שלא יאמר אדם הרי הותר לנו לשפוך דם בהמה מתוך שחייה בירינו, וממילא אף אדם חייו על עצמו ומותר להרוג עצמו. לנפשותיכם אף החונק את עצמו כלומר, אף שלא יצא דם. מכאן תשובה לאומרים אין גיהנם ואין גן עדן. כלומר, אף להורג את עצמו הקב"ה דורש ממנו דמו ואימת אם לא לעוה"ב.

"בתורה שלמה" על הפסוק הנ"ל הביא בשם מדרש "אור האפילה". ונראה לי, "ההורג עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב".

וביאר בספר "אבן יעקב" שכונת דבריו, אם תשפכו את דמכם לנפשותיכם אדרוש, זאת אומרת אדרוש ואשלול את נפשותיכם, וזה הפשט אין לו חלק לעוה"ב שאדרוש את נפשותיכם.

"התורה תמימה" על הפסוק הנ"ל כתב, שמבואר מכאן איסור מיתה עצמית. ותמהני שעמלו האחרונים למצוא מקור להמאמר המפורסם, המאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא. ולא הביאו כל סמך מכאן, והלא כאן יש רמז נכבד למאמר זה, דהא המשך כונת הפסוק הוא, דכמו שההורג את חבריו הורגין אותו בעוה"ז, כך ההורג את עצמו הורגין אותו בעוה"ב, ומה הוא ההריגה בעוה"ב, הלא פשוט הוא שמאבדין נפשו וחלקו לעוה"ב. עכ"ל.

ה"לחם שמים" בפרושו על המשנה בסנהדרין כתב, שמצא סמך לדבר שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב מהתוספתא במסכת שמחות.

כבר כתב "התפארת ישראל" (סנהדרין שם) דתמה הוא על דברי היעב"ץ שלא מצא שהתוספתא בשמחות מדבר ממאבד עצמו לדעת.

אמנם בספר "אבן יעקב" כתב, דגרסינן במסכת שמחות (פ"ב) וז"ל: המאבד עצמו לדעת אין מתעסקים עמו בכל דבר. ר' ישמעאל אומר קורין אותו ^{הוא} נטלה ^{הוא} נטלה, אמר ליה ר"ע הנח לו כסתמא אל תכבדהו ואל תקללהו עכ"ל.

בדברי ר' ישמעאל כבר רבו המפרשים בכוונתו. אבל אפשר לפרש, דהפירוש הוא אוי שעל ידי שטרף נפשו בכפו גרם לו שנשלמו חייו בזה לעולמים. ובסוף דבריו כתב "התפארת ישראל". ונראה לענ"ד מדכל רוצח חייב מיתה. ורק כל חייבי מיתה המתודה יש לו חלק לעוה"ב, והרי זה אף שהתודה כאילו לא התודה דמי, דהא אחר הוידוי שב לקיאו וחטא, ולהכי אין לו חלק לעולם הבא. (ועיין בכרך של רומי הלכות שמחות סימן י"ד. ובמהר"ם מרוטנברג סימן פ"ט). "ב"תשובה מאהבה" על השו"ע (סימן ת"ט) כתב כן. דאף שלא נאמר את המימרא השגורה בפי כל. יש לפרש דמה שאין לו חלק לעולם הבא הוא משום, שאינו יכול לשוב ולהתודות, שאם התודה קודם שיעשה את המעשה, ואח"כ עשה את המעשה ה"נ בכלל אחטא ואשוב, ואחר עשיית המעשה אף שמפרפר בין החיים למות, הרי זו תשובה לאחר מותו, והיום לעשותה ולא למחר, ממילא אין לו מתי להתודות ולכן אין לו חלק לעולם הבא. מעתה כתב ה"אבן יעקב" יוצא, מה דאין לו חלק לעוה"ב, לא מפני שזהו עונש שנקבע על חטא זה של מאבד עצמו לדעת, אלא פועל יוצא הוא, דכיון שמרד בדבר שהיה לו לכפרה, או מפני שלא היה לו וידוי מחיים ונשאר בעוון גדול של רציחה, לכן אין לו חלק לעוה"ב.

שו"ת "דודאי השדה" (סימן לט) כתב לתת טעם על מה דאמרו בכמה מקומות ובמדרשים, דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב. דלכאורה מה הטעם שיהיה חמור עונו מכל עבירה שבתורה, דאף שנענש עליה מכל מקום לא הפסיד חלקו. ונ"ל הטעם. דיפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז. א"כ אם יקרה לאדם איזה צער רח"ל, יחשוב בנפשו למה לי חיי העוה"ז הרי בעולם הבא יותר

טוב לי ויאבד עצמו לדעת, לכן אמרו שמאבד עצמו אין לו חלק לעוה"ב, וא"כ שוב אין לחוש שאם לא היה טוב לו בעוה"ז שיאבד עצמו לדעת, דלמה לו להפסיד עולמות, בודאי יסבול הכל בעוה"ז כדי שיוזכה לחיי העוה"ב, וממילא יהיה הקב"ה בעזרו, ויציל אותו בעוה"ז ג"כ מכל פגעים ושעות רעות ח"ו וישמח בעוה"ז ובעוה"ב. עכ"ל.

בפירוש "רמתיים צופים" על הספר תנא דבי אליהו (פ"ו) כתב לבאר מהי כוונתו של אליהו הנביא באמרו "כל הקץ בחיים טובים אין לו חלק לעוה"ב". וביאר שכוונתו. שכל חיים טובים שיוכל לבא לכל טוב, א"כ כשהוא קץ ומואס עד שהוא מאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעולם הבא עכ"ל.

בחידושי "מהרי"ט" למסכת כתובות (קג, ב) כתב: ההוא כובס שהמית את עצמו מחמת שלא היה באשכבתא דרבי. ותימא היאך חובל בעצמו, והלא אפילו בשעת מיתה אמרו בע"ז (יח, א) מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל בעצמו. והאיך אמרו שמזומן לחיי העוה"ב והא אמרו: "ותהי עוותתם על עצמותם".

וביאר "התפארת ישראל" שכוונת המהרי"ט על המאבד עצמו לדעת שאין לו חלק לעולם הבא. ובשו"ת "יביע אומר" יו"ד (ח"ו סימן ל"ו) כתב שאין להביא ראיה מדברי המהרי"ט הנ"ל כי לא נמצא הלשון הזה שאין לו חלק לעוה"ב.

רמז לדבר שמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב כתב בספר "יד המלך" על הרמב"ם הלכות אבילות (פ"א הי"א) מהגמ' במסכת גיטין (נז, ב) ארבע מאות תלמידים שנשבו לקלון וכו'. והתם אין הכוונה שהיו שואלים אם יזכו בשכרו עבור טביעתם לחיי העוה"ב, דודאי חלילה להם לקדושי עליון כאלו לעבוד את רבונם, ע"מ לקבל פרס, אלא כונת שאלתם היתה, כי היו יראים לבל יכשלו בעוון מאבד עצמו לדעת אשר עונשו חמור עד למאד שאינם באים לחיי העוה"ב, ולכן שאלו אם כוונתם התמימה תועיל להם וישתנה ענינם מכל מאבד עצמו לדעת, והמה יהיו באים לחיי העוה"ב.

וכן כתב "הערוך השלחן" יו"ד (סימן שמ"ה סע"ק א ובסימן קטז

סעיף א') היות דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב, לכן שאלתם ^{איצ"ר חכמה} היתה האם גם הם יהיו בכלל זה.

אמנם המהרש"א בחידושי אגדות (שם) כתב: שפירוש דבריהם הוא, אם אנו טובעים בים רח"ל, האם יש להם גלגול מחילות לבא לחיי העוה"ב לעתיד, ודרש "ה' מבשן אשיב, אשיב ממצולות ים" מבשן אשיב מבין שני אריות אשיב ממצולות ים אלו שטובעין בים. עכ"ל.

מבואר מדבריו, ששאלתם היתה שכן יהיה להם חלק לעוה"ב מאחר ויש גלגול מחילות לעתיד לבוא.

בספר "מהר"ץ חיות" חלק אמרי בינה (סימן ו' אות ו') כתב להביא ראיה, שהמאבד עצמו לדעת עונשו חמור כל כך ואין לו חלק לעולם הבא. וזאת שמצינו פעמים רבות הלשון, יצאתה בת קול ואמרה, פלוני מזומן לחיי העולם הבא לגבי אותם חכמים שאבדו עצמם לדעת מפני איזו שהיא סיבה, כגון שהוא כובס, וכן בגיטין באם של שבעת הבנים שהפילה עצמה מן הגג. והיינו כי ענין המאבד עצמו לדעת חמור הוא עד למאד, לכן הוצרך בת קול לומר שאינם בכלל מאבדים עצמם לדעת שאין להם חלק לעוה"ב.

שו"ת "אבן יקרה" (סימן נו) כתב להוכיח מדברי ה"רמב"ם בהלכות תשובה (פ"ג ה"ו) במטותו את כל אלו שאין להם חלק לעוה"ב. מזכיר "שופכי דמים" וכוונתו, היינו שופכי דם עצמם. ומקור ה"רמב"ם" מהמדרש רבה ואתחנן (פרשה ב' אות יז) וזה לשון המדרש: כך שנו חכמים על ששה דברים נצטווה אדם הראשון וכו'. ועל כולם יש סליחה חוץ משפיכות דמים שנאמר: (בראשית ט"ז). "שופך דם האדם באדם דמו ישפך". א"ר לוי והרי כמה בני אדם שהרגו ומתו על מטותיהן. השיבו אותו, מהו באדם דמו ישפך, כשיבואו כל בני האדם לעתיד לבוא אותה שעה דמו ישפך. א"כ מבואר שכל רוצח שלא נענש על הריגתו דמו ישפך לעתיד לבוא, א"כ גם המאבד עצמו לדעת שלא נענש ע"י בי"ד, א"כ עונשו הוא לעתיד לבוא. ומכאן למד הרמב"ם דאין לו חלק לעוה"ב. והוא הוא השגור בפי כל, דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב.

ותמה ה"אבן יעקב" (שם סע"ק ג') וז"ל: ולא אבין דברי בעל "אבן יקרה". וכו'. ולעומת זה נראה דגם מדברי ה"רמב"ם" יש ראייה בלא להגיה בדבריו דמאבד אין לו חלק לעוה"ב, מהא דכתב בהלכות רוצח (פ"ב ה"ב) וז"ל: וכן ההורג את עצמו כל אחד מאלו שופך דמים הוא וכו', (ובזה"ג) כתב: ומנין שכן הוא הדין שנאמר "שופך דם האדם באדם דמו ישפך". זה ההורג בעצמו שלא ע"י שליח. "את דמכם לנפשותיכם אדרוש" זה הורג עצמו. עכ"ל. ובהלכות תשובה כתב הרמב"ם (פ"ג ה"ו) ואלו הן שאין להם חלק לעוה"ב וכו' המינין והאפיקורסין וכו' ושופכי דמים וכו', עכ"ל. מעתה מדכלל הרמב"ם בהלכות רוצח הורג עצמו עם שוכר להרוג חבירו, או שכפתו לפני ארי וכו' ועל כלם מסיים הרמב"ם בלשון "כל אחד מאלו שופך דמים הוא", הרי דקרי גם להורג עצמו שופך דמים, א"כ ה"רמב"ם" בהלכות תשובה שכתב, דשופכי דמים אין להם חלק לעוה"ב גם הורג עצמו בכלל שגם הוא נקרא בשם שופך דמים.

"הכלי חמדה" עה"ת פרשת נח (סע"ק ג') כתב וז"ל: והנה עלה בדעתי, דמ"ש ה"רמב"ם" בהורג את עצמו דחייבי מיתות בידי שמים. היינו מיתת הנפש ויהיה מקור נפתח במה שנסתבכו הפוטקים בהא דמוחלט בפי כל, דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב. וכולם חותרים למצוא מקום לזה, ולהנ"ל ראייה ברורה מדברי הרמב"ם שכתב, דהורג את עצמו חייב מיתה בידי שמים וע"כ דקאי על מיתת הנפש, וא"כ מבואר דאין לו חלק לעוה"ב.

אמנם בספר "באר מים" (סי' נ"ד) כתב וזה לשונו: ומ"ש דמאבד עצמו לדעת אין מתעסקים עמו, ואין מתאבלים עליו, לא מפני שיצא מכלל ישראל ולא מפני שאין לו חלק לעוה"ב, חלילה לומר כך, שהרי הוא בכלל ישראל ומשנה שלימה למדנו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. וההיא דאמרינן במסכת גיטין (נ"ז, ב) באותן ארבע מאות תלמידים שנשבו ואמרו, אם אנו טובעים בים אנו באים לחיי העוה"ב, לאו למימרא שאין להם חלק לעוה"ב, אלא כלומר שיש עונש ע"ז בעוה"ב. ויש לי לענ"ד להכריע מדברי ה"רמב"ם" בהלכות תשובה (פ"ג ה"ו) דמנה אותן שאין להם חלק לעוה"ב, ולא מנה בכלל מאבד עצמו לדעת עכ"ל.

מבואר מדבריו דס"ל שיש למאבד חלק לעוה"ב ולכן לא מנה מאבד. אמנם הם נענשים בעוה"ב, אבל לא אבדו את כל חלקם עבור חטא זה.

שו"ת "מהר"י אסאד" יו"ד (סי' שנ"ה) וז"ל: הג"ה מבין המחבר מ"ש מרן אבי הגאון זצ"ל, דמאבד עצמו לדעת שאין לו חלק לעוה"ב, לא מצינו בדברי חז"ל, ואינו לא משנה ולא גמרא וכו'. וכמדומה שאמר מקור לזה מ"ש במסכת ע"ז (י"ח, א) תנו רבנן בשחלה ר' יוסי בן קסמא, הלך ר' חנינא בן תרדיון לבקרו, אמר לו ר' חנינא אחי, אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה, שהחריבה את בתינו, ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו, ועדין היא קימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים וספר תורה מונח לך בחיקך. אמר לו מן השמים ירחמו, אמר לו אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו, תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר התורה באש, אמר לו רבי מה אני לחיי העוה"ב עכ"ל הגמ'. לכאורה מה השאלה של ר' חנינא, הרי כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, אלא צ"ל דהכוונה דשאל, כיון דהגזירה היא שהעוסק בתורה חייב מיתה והוא עסק בפרהסיא בתורה, א"כ הוא כמאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעוה"ב.

מבואר מדבריו דמימרא השגורה בפי כל שהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב, היא לא סתם מימרא, אלא זו שאלת ר' חנינא בן תרדיון מה אני לחיי העוה"ב והרי אני כמאבד לדעת.

ועוד ראיה הביא "מהר"י אסאד" (שם) ממסכת ברכות (ס"א, א) וז"ל: תניא. לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך, ואפילו אשתו נזדמנה לו על הגשר יסלקנה לצדדין, וכל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעוה"ב עכ"ל. והקשה ולמה הוי כן, הרי במזנה עם אשת איש ממש יש לו חלק לעוה"ב כמ"ש חז"ל, שכן אמר דוד, הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב, ולמה יגרע עם הולך אחר אשה בנהר, ותירץ, דהכוונה דידוע שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, וכיון דהלך בנהר שהוא מקום סכנה, והוא הולך אחר אשה שיהיה פתחון פה לשטן לקטרג, הוי כמאבד עצמו לדעת ואין לו חלק לעוה"ב.

אמנם, אפשר לדחות ראיה זו, ממה שכתבו התוס' (שם) וז"ל: כל העובר אחורי אשה בנהר, אין לו חלק לעוה"ב פירוש, אם רגיל בכך, לפי שיבא לידי ניאוף וסופו יורד לגהינם. עכ"ל. מבאר מדברי התוס' דמה שאין לו חלק לעוה"ב, זה לא משום דהוי כמאבד, אלא משום שסופו לבא לידי ניאוף ויורד לגהינם.

ועוד יותר מזה, "הרי"ף" וה"רא"ש" שם ברכות (פ"ט סימן כ"ו) גרסו, והעובר אחר אשה בנהר "לא ינקה מדינה של גהינם". ומבאר ה"מעדני יו"ט" (אות ד'), שבגמ' גרסי' אין לו חלק לעוה"ב. וכן העתיקו התוס'. ולדבריהם הכל חדא, מכיון שאין לו חלק לעוה"ב, להיכן אזיל, למדינה של גהינם וכו'. אבל ללישנא דה"רא"ש" דלא ינקה משמע, שאחר שקיבל עונש יש לו חלק לעוה"ב, ולהך גירסא צ"ל, שהעונש הוא על ההסתכלות וההרהור, ואע"פ שלא יבא לידי ניאוף. עכ"ל.

אמנם, בשו"ת "האלף לך שלמה" (שם) בסוף התשובה כתב, שלא יתכן ששערות ערוה תהיה חמורה מביאה עצמה, וחז"ל לא כוונו אלא רק להזהיר שלא יאמר אדם ראיה בלבד לאו כלום וליכא איסור, אלא יש בה איסור.

וכן איתא בשו"ת "אלף לך שלמה" (יו"ד סי' שכ"א) וז"ל: מה ששאל אותי לומר לו המקום מה שהעולם אומר דהמאבד עצמו לדעת אין לו חלק לעוה"ב איה מקומו, זה שאלת הראשונים, ואני בחבורי על מסכת ע"ז כתבתי, שיש לומר דבמה ששאל ר' חנינא בן תרדיון, "מה אני לחיי העוה"ב" מוכח כן, דהיינו שכונתו היתה כיון דר' יוסי תמה עליו שמלכות זה מן השמים המליכוהו, למה עשה להיפוך, א"כ חשש דהוי כמאבד עצמו לדעת, ולכן שאל מה היא לחיי עוה"ב.

בספר "יוסיפון" (פרק ע"א) כתב: שהיה מפקד בעיר יודפת במלחמה עם הרומיים ואנשיו שהיו תחת פקודו, בראותם שהמלחמה אבודה, רצו שכל הלוחמים יאבדו עצמם לדעת כדי לא ליפול בשבי הרומיים, ודעתו של יוסף הכהן היתה שונה, הוא סבר לא לאבד עצמו לדעת ונימק דבריו, הלא כולכם ידעתם כי הנפש הזאת אשר אתנו פקדון הוא בנו מאתנו, ואנחנו עבדיו והוא עשה לנו את הנפש הזאת,